

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

1. เอกลักษณ์ของพื้นที่ศึกษา

ที่พักแบบประหยัด (Guesthouse) ที่มีการเติบโตในประเทศไทย เวียดนาม และเนปาล แม้จะอยู่ต่างที่แต่รูปแบบลักษณะเฉพาะตัวของการเกิดที่พักแบบประหยัด มีความคล้ายคลึงกันในด้านที่ตั้ง องค์ประกอบของที่ตั้ง การเติบโตและการพัฒนา รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังเพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวแบบประหยัด แต่ทว่าความเป็นตัวตนที่บ่งบอกความเป็นถิ่นที่มีลักษณะพิเศษของแต่ละแห่งจะไม่เหมือนกัน อาจเนื่องด้วยลักษณะภูมิประเทศ กฎหมาย ข้อบังคับ หรือแม้กระทั่งบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ผลจากการศึกษาการใช้ที่ว่างบนถนนข้าวสาร พบว่าสิ่งที่ทำให้นถนนข้าวสารมีความพิเศษและมีเสน่ห์แตกต่างจากที่อื่น ประกอบด้วย

1.1 ย่านแห่งการผสมผสาน

1.1.1 ทางกายภาพ เป็นการผสมผสานระหว่างความเป็นย่านเก่าและความทันสมัย

ก. ลักษณะทางกายภาพของอาคารที่มีการผสมผสานกันระหว่างชุมชนเก่าที่ยังหลงเหลือในพื้นที่ และอาคารใหม่ดังเช่นบริเวณ Buddy Lodge เพราะพื้นที่ศึกษาอยู่ในตำแหน่งที่ตั้งที่ใกล้เขตอนุรักษ์ ดังนั้นจึงมีกฎหมายที่เป็นตัวควบคุมทางการเติบโตทางด้านกายภาพ รวมทั้งกรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่ดิน เห็นได้ชัดจากส่วนที่เป็นของเอกชนจะมีการปรับเปลี่ยนทางด้านกายภาพค่อนข้างสูงมาก

ข. สภาพอาคารเก่าที่มีการเก็บดูแลรักษา แต่ปรับเปลี่ยนหน้าที่ใช้สอยไปในทางพาณิชย์กรรมทางการค้าและบริการ แม้สภาพบ้านเก่าบางบริเวณได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแล้ว ยังมีการครอบครองที่ว่างที่อยู่โดยรอบในรูปลักษณะของการเช่าเพื่อทำพาณิชย์กรรมบริการอีกเช่นกัน

ค. สภาพการใช้ที่ว่างแบบตรอกที่เกิดขึ้นแต่อดีตรวมกับถนนเส้นใหญ่ที่ใช้รถวิ่ง

1.1.2 สังคมและวัฒนธรรม

ก. ลักษณะวัฒนธรรมของร้านค้าและของบริโภค จากการเติบโตของโลก วิวัฒนาการทางด้านต่างๆ มีความเจริญมากขึ้น รวมทั้งรูปแบบของการค้าขายและสินค้าอุปโภค บริโภค ที่เห็นเด่นชัดคือ 7/11 ซึ่งมีการผสมกับร้านโชห่วย หรืออาหารประเภท Fast Food จานด่วน ที่มีให้เห็นคือ Burger king ที่ผสมผสานกับร้านขายข้าวแกงหรืออาหารของไทยเช่นผัดไทย หรือการบริการข้อมูลข่าวสารทาง Internet ที่เกิดบนกระแสนโลกแห่งความไร้สาย ที่ผสมผสานกับข้อมูลทางหนังสือ หรือการติดต่อผ่านทางไปรษณีย์ ซึ่งเห็นได้ชัดจากการมองเห็นประโยชน์จาก Internet จึงมีการสร้างสถานที่ให้เป็นหลักแหล่งในรูปแบบของ Internet café มากขึ้น

ข. กลุ่มคนภายในชุมชนซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติมีทั้งลักษณะของการ รุกราน และการแทนที่ การปะปนของชาวต่างชาติกับผู้ที่อยู่อาศัยเก่าหรือคนดั้งเดิมในลักษณะของ การพำนักอาศัย, การปะปนระหว่างชาวต่างชาติเอง ในลักษณะของพื้นฐานทางสังคมและความ ต้องการในแต่ละบุคคลของการเข้ามาทำกิจกรรม, การปะปนของกลุ่มคนไทย ในลักษณะของคน ในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ ที่ต่างมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันบนพื้นที่ศึกษาเดียวกัน

1.1.3 การผสมผสานกันของกิจกรรม ที่มีการพัฒนามาจากย่านพักอาศัยเก่า กลายเป็น ย่านพักอาศัยแบบชั่วคราวหรือที่พักอาศัยแบบประหยัด และได้กลายเป็นจุดขายของพื้นที่ศึกษา นอกจากนั้นยังมีความหลากหลายของกิจกรรมทางพาณิชยกรรม ทั้งทางบริการและการค้าใน รูปแบบของท้องถิ่น และความทันสมัยแบบปัจจุบัน กิจกรรมทางสังคมในลักษณะของการใช้ที่ว่าง ทางสังคม ซึ่งความหลากหลายและการผสมผสานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้กลายเป็นระบบที่มีความ เบ็ดเสร็จในตัวเองและพึ่งตนเองได้ ไม่จำเป็นต้องไปหากิจกรรมจากที่อื่น

1.2 ย่านแห่งความไม่เป็นทางการ

1.2.1 มาตรฐานของโรงแรม ยังอยู่ในสภาพที่ต่ำกว่ามาตรฐานทั่วไป ดังคำให้ สัมภาษณ์ของ EVE นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษอายุ 30 ปี ที่บอกว่าห้องพักคนไม่มีหน้าต่าง

1.2.2 ทางสังคมและวัฒนธรรม

ก. ลักษณะการแต่งตัวของผู้ที่เข้ามาในพื้นที่ศึกษา สามารถแต่งตัวได้ตามใจชอบ ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ทางสังคมเป็นวัตรบรรทัดในการแต่งตัว

1) แบบสบายอยู่บ้าน ซึ่งเป็นลักษณะของการแต่งตัวแบบแรกๆ ของการเริ่มธุรกิจที่พักอาศัยแบบประหยัด แต่ ณ ปัจจุบันอาจจะเปลี่ยนแปลงในเรื่องของความสะอาดมากขึ้น

2) แบบสวยงามตามแฟชั่น ซึ่งพบเห็นได้ในช่วงหลังของการเติบโตของพื้นที่ศึกษา เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวขยายวงกว้างมากขึ้น ไม่เพียงแต่เป็นนักท่องเที่ยวที่มีงบประมาณน้อยในการท่องเที่ยวเท่านั้น ยังรวมไปถึงนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เพียงพอ แต่ต้องการประสบการณ์แบบแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นบนถนนข้าวสาร

ข. ลักษณะของการใช้ชีวิต ในรูปแบบของการทานอาหาร ที่สามารถยืนทานได้โดยไม่ถูกมองว่าเป็นมารยาทที่ไม่ดีในสังคม, การจับจ่ายซื้อของที่มีรูปแบบของการประกอบการแบบไม่มั่นคง ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของการวางแผงขายบนพื้น, โต๊ะขนาดเล็ก หรือแผงที่คู่มือผสมประกอบ

1.2.3 พฤติกรรมของคน ในลักษณะของการพบปะทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในลักษณะของการนั่งริมทางเท้า บ้างสนทนากัน คุยกัน กินข้าว พักผ่อน หรือการแสดงออกในลักษณะกิจกรรมต่าง ๆ บนพื้นที่ว่างสาธารณะ เช่นการเดินระบำ หรือออกกำลังกาย ซึ่งสามารถแสดงถึงความปลอดภัยในการใช้ชีวิตอย่างอิสระได้

1.2.4 ลักษณะของการประกอบอาชีพ

ก. พกร้านค้าประเภท Booth ที่เป็นบาร์เบียร์ มีที่นั่งแบบเคลื่อนย้ายได้ รวมทั้งลักษณะการใช้พื้นที่ว่างอยู่บนถนน ไม่มีการยึดครองที่ว่างแบบตายตัว นั่งแบบไม่สบาย แต่ก็มีคนเลือกนั่งเยอะ โดยเฉพาะชาวต่างชาติ

ข. ลักษณะการขายของที่เป็นแบบรถเข็นหรือประเภทพวกคนหาบเร่แผงลอยที่ไม่มีหลักแหล่งที่แน่นอนในการขายของ

ค. กิจกรรมการบริการที่เป็นพวกร้านค้าก๊อปปี้ที่มีจะวางตัวอยู่ริมถนนและทางเท้าของถนนข้างสาธิตทั้งสองด้าน แม้จะมีหลักแหล่งที่แน่นอน แต่สภาพการใช้งานหรือการทำงานค่อนข้างอิสระ นั่งอยู่บนพื้นที่สาธารณะ สามารถเคลื่อนย้ายได้

1.2.5 สภาพแวดล้อมและบรรยากาศ

ก. บรรยากาศของคนเดินที่ไม่มีกำหนดตายตัวว่าต้องเดินจากไหนไปไหน มีการเดินสะเปะสะปะไปตลอดทั้งเส้น

ข. การวางตัวของป้ายโฆษณาที่มีทั้งรูปแบบที่มีความมั่นคงและเพียงกระดาษแผ่นหนึ่งที่มีทั้งลักษณะของการแขวนหรือติดผนัง

ค. บรรยากาศที่มีความเป็นกันเองของผู้คน และเรียบง่ายจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสามารถรับรู้ได้จากประสาทสัมผัส

1.3 ย่านแห่งความคลุมเครือ

1.3.1 ความคลุมเครือของที่ว่างส่วนบุคคลและที่ว่างสาธารณะ

ก. เนื่องจากเส้นทางสัญจรทั้งหมดสามารถเชื่อมต่อถึงกันได้ทั่วพื้นที่ การเข้าสู่พื้นที่ทางด้านหลังถนนข้างสาธิตบางครั้งต้องผ่านเส้นทางส่วนบุคคลที่มีการเชื่อมต่อกับพื้นที่ว่างสาธารณะโดยตรง ดังนั้นการไหลของพื้นที่ว่างสาธารณะสู่พื้นที่ส่วนบุคคลจึงเกิดขึ้นโดยปริยายรวมทั้งบรรยากาศและกิจกรรมที่เกิดขึ้น ต่างเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยดึงดูดให้คนเข้าไปใช้พื้นที่

ข. เกิดจากความต้องการในการครอบครองที่ว่างสาธารณะเพื่อประกอบอาชีพไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะรูปแบบของการขายตัวออกมาจากอาคาร เช่นการใช้ที่นั่งบนพื้นที่สาธารณะซึ่งเกิดจากการขายตัวจากที่นั่งด้านในเช่น ร้าน d'rus, side walk, khaosan center เป็นต้น หรือ

การครอบครองที่ว่างสาธารณะขึ้นใหม่ในบางส่วน แต่ยังคงเหลือพื้นที่ว่างสาธารณะอีกส่วนที่สามารถใช้งานได้ ซึ่งทำให้รู้สึกเหมือนเป็นที่ว่างถึงส่วนบุคคล เช่น การยึดครองที่ว่างสาธารณะจากพวกราบเร่แผงลอยในบริเวณเส้นทางสัญจรเข้าสู่โรงแรม worrburi

ค. การปะปนระหว่างที่พักอาศัยและกิจกรรมทางพาณิชยกรรม ในลักษณะของกิจกรรมทางพาณิชยกรรมที่อยู่ชั้นล่างและที่พักอาศัยอยู่ชั้นบน

1.3.2 ความยืดหยุ่นของการใช้ที่ว่าง เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่มีเวลากำหนดตายตัวที่แน่นอนในการใช้งาน บางพื้นที่มีการใช้งานตลอดทั้งวัน บางพื้นที่มีการใช้งานแค่เฉพาะเวลากลางคืน ทั้งนี้จำเป็นต้องดูองค์ประกอบโดยรวมของการใช้ที่ว่าง ณ บริเวณนั้น และบริเวณใกล้เคียงด้วย รวมทั้งกลุ่มคนที่เข้าไปใช้กิจกรรม

1.3.3 การใช้ที่ว่าง ผลกระทบจากการเติบโตของนักท่องเที่ยวแบบประหยัด และความหลากหลายทางกิจกรรม ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ว่างทางสังคม วัฒนธรรม กิจกรรม เศรษฐกิจ และทางกายภาพขึ้น ซึ่งลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ว่างทางกายภาพปรากฏอย่างชัดเจนที่สุด จากการวิเคราะห์พบว่าการใช้ที่ว่างแบบทั่วไปและการใช้ที่ว่างแบบพิเศษที่เกิดขึ้นบนถนนข้าวสาร ต่างมีความหมายและจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ประเภทใดล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันทั้งสิ้น และพบว่าบนพื้นที่เดียวสามารถใช้ที่ว่างได้หลายประเภท และไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน สามารถสรุปความสัมพันธ์ของการใช้ที่ว่างที่เกิดขึ้นทั้งหมดได้ ดังนี้

ก. ความสัมพันธ์ของการใช้ที่ว่างประเภททะลุผ่าน (Through Space) มีลักษณะของการใช้ที่ว่างที่สามารถเดินผ่านทะลุไปยังอีกพื้นที่หนึ่งได้ ผสมผสานไปกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างทาง

ข. ความสัมพันธ์ของการใช้ที่ว่างภายในกลุ่มอาคารที่มีการปิดล้อมของพื้นที่ว่างจากภายนอกซึ่งมีลักษณะที่ว่างภายในที่ว่าง (Space within a Space)

ค. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ที่ว่างที่คาบเกี่ยวกัน (Interlocking Spaces) ในลักษณะของการซ้อนทับกันของที่ว่างที่มีมากกว่าหนึ่งที่ว่าง อาทิเช่น ความสัมพันธ์ของการใช้

ที่ว่างระหว่างหาบเร่แผงลอย ตัวอาคาร ทางเดินเท้า และถนนข้าวสาร ซึ่งการใช้ที่ว่างระหว่างถนนข้าวสารและตึกอาคารพาณิชย์ ทำให้เกิดปริมาตรของที่ว่างใหม่ที่มีลักษณะของการใช้พื้นที่ว่างร่วมกันนั่นคือทางเดินเท้า และส่งผลให้ทางเดินเท้ามีความสำคัญและโดดเด่นขึ้นในลักษณะของการครอบครองที่ว่างสำหรับกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการค้า การบริการ หรือแม้กระทั่งการเคลื่อนไหวของมนุษย์เอง

ง. ที่ว่างที่เชื่อมกันโดยที่ว่างส่วนกลาง (Spaces linked by a common Space)

จากการศึกษาพบว่าถนนข้าวสารเป็นพื้นที่ว่างส่วนกลางที่เชื่อมระหว่างถนนใหญ่ ทางเท้า หาบเร่แผงลอย ตึกอาคารพาณิชย์ ที่ว่างที่อยู่ด้านหลังถนนข้าวสารเข้าด้วยกัน จะสังเกตได้ว่าการครอบครองที่ว่างโดยการปิดล้อมด้วยโครงสร้าง แต่ละแห่งจะมีสภาพกลมกลืนกับพื้นที่ บางช่วงอาจมีการผสมของแบบที่ว่างคาบเกี่ยวกัน (Interlocking Space) เช่นบริเวณ Sunsetstreet ซึ่งมีร้านค้ามากกว่าสองร้าน และมีการใช้ที่ว่างทางเดินร่วมกัน บางครั้งที่ว่างที่เกิดขึ้นบนถนนข้าวสารอาจเป็นที่ว่างที่เกิดขึ้นโดยปรากฏการณ์ศาสตร์ ทำให้เกิดเป็นระบบที่ว่างที่พุ่งออกจากจุดศูนย์กลาง (Centralized Organization) ซึ่งเป็นระบบที่ไม่ได้เกิดถาวร

จ. ที่ว่างที่ต่อเนื่องกัน (Adjacent Spaces) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ว่างที่มีการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ว่างหนึ่งไปสู่พื้นที่ว่างหนึ่งที่มีพื้นที่ติดกัน แต่ละพื้นที่ว่างที่เกิดขึ้นจะมีการใช้งานที่จบภายในตัวพื้นที่ว่างเอง และความต่อเนื่องของที่ว่างสามารถควบคุมได้จากองค์ประกอบที่นำมาใช้แบ่งพื้นที่

2. ความเป็นถิ่นที่ของพื้นที่ศึกษา

ดังคำกล่าวอ้างของคร.ม.ล.ปิยลดา ทวีปรัญญีพรเกี่ยวกับการสร้างความเป็นถิ่นที่ที่ได้พูดถึงงานสถาปัตยกรรมในฐานะที่เป็นสถานที่ว่า “เป็นตัวเปิดให้เกิดพื้นที่ทางสังคม พื้นที่ทางความคิด และพื้นที่ทางปัญญา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ในที่สุดมันจะกลายเป็นถิ่นที่ที่มีความหมายและความประทับใจ” เฉกเช่นเดียวกับถนนข้าวสาร การที่เราไม่ได้ควบคุมให้ย่านมีการเติบโตไปในทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะ เปิดกว้างให้เกิดพื้นที่ทางสังคม พื้นที่ทางความคิดของคนในชุมชนที่จะผลักดันให้ย่านถนนข้าวสารเติบโตอย่างเป็นธรรมชาติ ความเป็นถิ่นที่จะแผ่ไปด้วยนัยยะของบรรยากาศ วิถีชีวิต ผู้คน กิจกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน จะเห็นได้ว่าพื้นที่ว่าง (space), สภาพทางกายภาพหรือวัตถุ (form) และขนาดหรือปริมาตร (volume) ล้วนมีความสัมพันธ์กันอย่าง

ไม่สามารถแยกออกจากกัน เป็นสิ่งที่ยากพิสูจน์ในทางวิทยาศาสตร์ แต่เป็นสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส นั่นคือ ตา หู จมูก ปาก กาย และใจ เอกลักษณ์ของการใช้ที่ว่างที่เกิดขึ้นส่งผลให้ความเป็นถิ่นที่เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ กลายเป็นสิ่งที่มีตัวตนสามารถจับต้องได้ และการใช้ที่ว่างที่มีลักษณะพิเศษเหล่านี้ ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นสถานที่พิเศษ (Sense of Place) ซึ่งมีความกลมกลืนในความสัมพันธ์ระหว่าง อาคารสถานที่กับรูปแบบพฤติกรรมของชุมชน (Place – Behavioral Setting) การรับรู้ของคนภายในความเป็นถิ่นที่แห่งหนึ่ง สามารถเป็นความรู้สึกร่วมกันของกลุ่มคนในสังคมได้ เมื่อความเป็นถิ่นที่นั้นมีความเป็นสาธารณะ และยังส่งผลให้ความเป็นถิ่นที่นั้นมีบทบาทสำคัญมากขึ้น

3. แนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ว่างบนพื้นที่ศึกษา ณ ปัจจุบัน

จากการวิจัยการใช้ที่ว่างบนพื้นที่ศึกษา พบว่าการเติบโตของพื้นที่ศึกษาอยู่บนพื้นฐานของการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลักและมีอยู่ 2 แนวทาง คือ

3.1 การเติบโตอย่างเป็นธรรมชาติ มีลักษณะของการใช้ที่ว่างทางกายภาพและองค์ประกอบทางกายภาพที่ขาดการจัดการที่เป็นระบบ ขาดการควบคุมทางกฎหมายที่เคร่งครัด มีความยืดหยุ่นในการใช้ที่ว่างสูง มีการพัฒนาไปในแนวทางความต้องการของผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดต่อสภาพแวดล้อมบรรยากาศ หรือความหมายขององค์รวมของพื้นที่ศึกษา แต่เป็นที่น่าสังเกตคือการเติบโตในลักษณะนี้ กลับกลายเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้คนหลั่งไหลเข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่ศึกษา พร้อมทั้งเป็นตัวสร้างความมีชีวิตชีวาให้กับพื้นที่ศึกษามากขึ้นด้วย

ลักษณะของการใช้ที่ว่างประเภทนี้ อยู่ในรูปของการใช้ที่ว่างที่เกิดขึ้นอย่างถาวรและชั่วคราว ซึ่งการพัฒนาการใช้ที่ว่างที่เกิดขึ้นอย่างถาวรนั้น ส่วนใหญ่มักเป็นคนในพื้นที่หรือคนในละแวกพื้นที่ เข้ามาครอบครองที่ว่างสาธารณะในรูปแบบต่างๆ กัน แต่ทว่าการเติบโตในลักษณะนี้เป็นไปอย่างมีระเบียบ อาจเนื่องด้วยการจัดระเบียบทางสังคมของคนในพื้นที่เอง ส่วนการใช้ที่ว่างที่เกิดขึ้นชั่วคราวบางประเภทกลับกลายเป็นตัวปัญหาในการใช้ที่ว่าง ถึงแม้ลักษณะการใช้ที่ว่างประเภทนี้จะเกิดขึ้นเพียงช่วงหนึ่ง แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้น สามารถทำลายภาพลักษณ์ของพื้นที่ศึกษาได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสะอาด บทบาทของพื้นที่ศึกษา อุปสรรคในการสัญจรหรือการทำกิจกรรม

3.2 การพัฒนาและการเติบโตโดยการลงทุนพร้อมกับวางแผนในการเติบโต ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการใช้ที่ว่างทางพาณิชย์กรรมการบริการแบบธุรกิจ ซึ่งเป็นการใช้ที่ว่างให้มีคุณค่ามากที่สุด และมีขนาดใหญ่ พบว่าช่วงแรกของการใช้ที่ว่างประเภทนี้ ส่วนใหญ่จะคำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ลักษณะของการใช้ที่ว่างจึงมีลักษณะแออัดทางกายภาพ มองข้ามลักษณะเฉพาะของความเป็นข้าวสารไป แต่ความพิเศษเหล่านี้ได้กลับมามีให้เห็นในการพัฒนาการใช้ที่ว่างในระยะหลัง ซึ่งมีการควบคุมและการจัดการที่เป็นระบบระเบียบมากยิ่งขึ้น เสริมสร้างความทันสมัยและมีเสน่ห์ให้กับพื้นที่ได้อย่างดี การใช้ที่ว่างลักษณะนี้จะเน้นให้เกิดที่ว่างที่มีคุณภาพมากที่สุด โดยอิงความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ศึกษาเป็นสำคัญ

ผลจากการเติบโตในการใช้ที่ว่าง สามารถเอื้อประโยชน์ในการใช้ที่ว่างทางสังคมได้เป็นอย่างดี โดยดูจากปริมาณคนที่เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่ ทั้งคนต่างประเทศและโดยเฉพาะคนไทย ให้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้ที่ว่างทางสังคมจะมีความสัมพันธ์กันโดยตรงหรือทางอ้อมก็ตาม อย่างน้อยพื้นที่ศึกษาก็กลายเป็นพื้นที่หนึ่งที่สามารถรวมคนจากหลายเชื้อชาติ วัฒนธรรม เข้ามาอยู่รวมกันได้

ข้อเสนอแนะ

เมื่อถนนข้าวสาร ได้กลายเป็นศูนย์กลางของธุรกิจท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวรู้จักกันอย่างแพร่หลาย และเป็นอีกย่านหนึ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาใช้บริการ ไม่ว่าจะเป็นที่พัก แร่แบบประหยัด บริษัทท่องเที่ยว สายการบิน ร้านอาหาร ภัตตาคาร และบริการต่างๆ ซึ่งในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดรายได้และการจ้างงานในเศรษฐกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และรัฐบาลยังคงส่งเสริมธุรกิจทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อที่จะดึงดูดเงินเข้ามาในประเทศ การพัฒนาบนพื้นที่หนึ่งย่อมเกิดขึ้น และเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนไม่มีที่สิ้นสุด เหมือนกับถนนข้าวสารที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนในระดับหนึ่ง ซึ่ง ณ ตอนนี้มีทิวทัศน์และเติบโตค่อนข้างสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการใช้ที่ว่างทางกายภาพ ที่มีการใช้ที่ว่างทางกายภาพเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ แม้กรรมสิทธิ์ของการครอบครองที่ดินจะแตกต่างกัน แต่ดูเหมือนไม่สามารถจำกัดการเจริญเติบโตภายในพื้นที่ได้ การเติบโตและพัฒนาพื้นที่ศึกษาในปัจจุบัน แม้จะมีการเติบโตอย่างเป็นธรรมชาติ สร้างความน่าสนใจให้กับพื้นที่ แต่ปัจจุบันผู้ที่เข้ามาดำเนินการจัดการเรื่องการพัฒนาพื้นที่ได้มองข้ามบางสิ่งไป ทำให้การพัฒนามีที่เท่าที่เริ่มกลายเป็นมีผลกระทบต่อพื้นที่บนถนนข้าวสารมากขึ้นทุกที รูปแบบและความดั้งเดิมของการเป็นถนนข้าวสาร

เริ่มเปลี่ยน การพัฒนาการใช้ที่ว่างบนถนนข้าวสารที่เกิดขึ้นทั้งสองแนวทาง ต่างเป็นสิ่งที่เกื้อกูลส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้ควรคำนึงถึง

1. เข้าใจลักษณะความเป็นธรรมชาติและความเป็นเอกลักษณ์ของถนนข้าวสาร และสิ่งต่างๆ ที่ประกอบกันเป็นความเป็นถิ่นที่ของถนนข้าวสาร เพื่อให้การพัฒนาที่จะเกิดขึ้นต่อไปยังอยู่ในกรอบของการเติบโตบนความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่เป็นหลัก และการเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามธรรมชาติการเจริญเติบโตของตัวเอง จะช่วยเสริมสร้างเสน่ห์ของถนนข้าวสารให้คงอยู่ไม่สูญหายไป

2. ควบคุมและกำหนดขอบเขตของการพัฒนาให้ชัดเจน ในเรื่องของปริมาณและประเภทของกิจกรรมที่เกิดขึ้น เพราะกิจกรรมสามารถบ่งบอกได้ว่าบทบาทที่มีต่อเมืองของย่านคืออะไร หรืออาจทำให้บทบาทของย่านเปลี่ยนแปลงไปได้ หากไม่มีการควบคุมที่ดีพอ

3. คำนึงถึงความสมดุลควบคู่กันไปกับการพัฒนาพื้นที่ โดยให้ถนนข้าวสารยังคงความเป็นถนนข้าวสารต่อไป และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ครอบคลุมทุกเรื่องไม่ว่าจะเรื่องทางกายภาพ การใช้ที่ดิน กฎหมายที่จะเข้าไปเป็นตัวกำหนดขอบเขตของการใช้ที่ว่าง หรือแม้กระทั่งทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ล้วนแล้วแต่ต้องมีการคำนึงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของถนนข้าวสารทั้งสิ้น เพื่อเป็นการพัฒนาถนนข้าวสารที่เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานไม่พัฒนาทางด้านใดด้านหนึ่งให้มากเกินไป เพราะอาจทำให้ภาพลักษณ์เปลี่ยนและไม่สามารถกลับไปมีภาพลักษณ์ที่มีคุณค่าได้อย่างเดิม

4. ปรับปรุงสาธารณูปโภคให้พอเพียงต่อความต้องการและถูกสุขลักษณะขึ้น อาทิเช่น เรื่องไฟฟ้า เรื่องขยะมูลฝอย เป็นต้น

5. คนในพื้นที่ต้องได้รับการรับรู้และตระหนักถึงความเป็นเอกลักษณ์และความเป็นถิ่นที่ของพื้นที่ศึกษา ไม่ว่าจะเป็นคนขายรถเข็น หาบเร่-แผงลอย ผู้ประกอบการขนาดเล็ก กลางและใหญ่เพื่อจะได้มีวินัย และไม่ทำลายสภาพแวดล้อมที่เป็นองค์รวมของพื้นที่ศึกษาต่อไป ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการทำประชาพิจารณ์ในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งภาครัฐมักจะทำขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา หากการทำประชาพิจารณ์อยู่ในความคิดและค่านิยมที่ตรงข้ามกับความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ย่อมทำให้การวิเคราะห์และการวิจัยเป็นไปในแนวทางที่ผิดได้

และสิ่งหนึ่งที่ไม่ควรมองข้ามคือ การพัฒนาต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการรักษา สภาพแวดล้อมความเป็นถิ่นที่แบะเอกลักษณ์ให้คงอยู่ยาวนาน สร้างความเสมอภาคทางสังคมและ วัฒนธรรม กระตุ้นเศรษฐกิจให้เติบโต ยกระดับคุณภาพชีวิต ให้กลายเป็นเรื่องที่แตกต่างกันไม่ได้ อีกต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาบางส่วน เป็นเพียงแค่คำตอบเบื้องต้นที่สามารถบ่งบอก ความเป็นเอกลักษณ์และความเป็นถิ่นที่มีลักษณะพิเศษจากการใช้ที่ว่างได้ ผู้ทำการศึกษาพบว่ายังมี องค์ประกอบอื่นๆ ที่มีความสำคัญและไม่ควรถูกมองข้าม ควรที่จะมีการศึกษาและวิเคราะห์ไป พร้อม ๆ กัน คือ

1. ทางด้านกายภาพ

แม้เป็นเรื่องที่มีขนาดเล็กทางด้านกายภาพก็ตาม แต่สิ่งเหล่านี้สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาท สัมผัสจากการมองเห็นเป็นอันดับแรก บทบาทของทั้งสองสิ่งที่จะกล่าวถึงต่อไป ต่างมีความ เชื่อมโยงถึงการรับรู้ทางที่ว่างและเวลา วิธีของการเคลื่อนที่หรือแรงคลไจที่มีอิทธิพลต่อทางสายตา ที่สามารถยังรู้ความเป็นเมือง หากมีการพัฒนามากเกินไป อาจกลายเป็นส่วนเกินของย่าน เป็น ขยะทางสภาพแวดล้อมเมือง และหากน้อยเกินไปอาจทำให้ย่านนั้นตาย ไม่มีความมีชีวิตชีวา ซึ่งมี รายละเอียดดังนี้

1.1 ป้ายโฆษณา (Graphic Communication) แม้ขนาดดูไม่มีความสำคัญเท่ากับลักษณะ ทางกายภาพอื่น ๆ แต่สื่อของสิ่งนี้ เป็นสื่อที่สามารถแนะนำกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในอาคารต่างๆ เป็นสื่อที่สามารถพูดคุยกับคนที่เข้าสู่พื้นที่ศึกษาผ่านทางสายตาได้ว่า พื้นที่ศึกษานั้นมีกิจกรรมใด เกิดขึ้นบ้าง เป็นสื่อที่สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ณ บริเวณนั้นให้เกิด ความมีชีวิตชีวา

1.2 สี (Color) ลักษณะสีของเมืองไม่ได้หมายถึงแค่สีของตึกอาคารเท่านั้น แต่รวมถึง ทางเดิน ถนน ตัวรายละเอียดของกราฟฟิคของอาคาร สีของประตูและหน้าต่าง ดูเหมือนจะถูก มองข้ามความสำคัญออกไปเป็นอย่างแรก แม้แต่นักสำรวจเมืองส่วนใหญ่ยังมองแต่รูปแบบ

ลักษณะเฉพาะหรือรูปแบบของเมืองมากกว่าเรื่องของสี ซึ่งจริงๆ แล้วสีเป็นสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ทางสายตา สามารถสื่อถึงบรรยากาศโดยรวมของเมืองได้จากการรับรู้ด้วยการมองเห็นเหมือนป้ายโฆษณา เป็นสิ่งที่กระตุ้นสิ่งเร้าทางสายตาและเป็นตัวทำให้เกิดมีความมีชีวิตชีวาและมีวิญญาณ ความเป็นมนุษย์ สามารถสื่อถึงความหมายของความสัมพันธ์หรือการเชื่อมติดกัน สามารถโต้ตอบหรืองานร่วมกับมนุษย์ในลักษณะเฉพาะตัวหรือความพิเศษในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ในความหยาบไม่น่าดูหรือความอุดมสมบูรณ์ ความโดดเด่น ความอ้างว้าง การไร้ผู้คน ความเสียใจหรือภาวะที่ถูกทอดทิ้ง หรือความหรรษาความโอ่อ่าเจริญรุ่งเรือง ถ้าขาดสีหรือขาดเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกต่อความงามที่เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ อาจจะส่งผลทำให้เกิดมิติความซ้ำซากและซ้ำกันด้วย ซึ่งสีสามารถบอกถึงลักษณะเฉพาะตัวและวัฒนธรรมของผู้คนเหล่านั้นได้

นอกจากนี้ควรศึกษาเรื่องแสงด้วย เพราะแสงเป็นปัจจัยสำคัญในลักษณะของการรับรู้ของสีในความมืดมิดมากขึ้น แสงและสีเป็นลักษณะเฉพาะขึ้นพื้นฐานของการมองเห็นทางสายตาที่ทำให้มองเห็นรูปทรงที่ชัดเจนขึ้น

2. คุณภาพที่ว่าง

แนวทางของการพัฒนาและเติบโตของพื้นที่ศึกษาโดยใช้โปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์หรือ GIS (Geographic Information Systems) ที่จะช่วยให้ทราบได้ว่าคุณภาพของการใช้ที่ว่างตรงตำแหน่งใดควรที่จะดูแลรักษา, ตรงตำแหน่งใดควรระมัดระวังต่อการพัฒนาหรือการใช้ที่ว่างนั้นๆ, ตรงตำแหน่งใดควรต้องควบคุมอย่างเร่งด่วน เพื่อมีมาตรการป้องกันในการพัฒนาการใช้ที่ว่างเพื่อมิให้บริเวณนั้นๆ เกิดความเสี่ยงต่อการสูญเสียเอกลักษณ์ของพื้นที่ศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้จะกลายเป็น ผลการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ สามารถพิสูจน์ได้ตามหลักทางวิทยาศาสตร์ และเป็นการสนับสนุนให้การวิเคราะห์ในเชิงด้านคุณภาพ ดังเช่นวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3. ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

ควรมีการศึกษาในลักษณะเชิงสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาอย่างลึกซึ้งและยาวนาน โดยมีส่วนร่วมในหนึ่งของสมาชิกและต้องมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) มากกว่าเดิม เพื่อให้รู้และเข้าใจสภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจอย่างแท้จริง